

به نام خدا

تأثیر بازی های پیش دبستانی بر مهارت های ذهنی و اجتماعی کودکان دبستانی

مؤلف :

فاطمه عامری مهابادی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه : عامری مهابادی، فاطمه، ۱۳۸۰ -

عنوان و نام پدیدآور : تاثیر بازی‌های پیش‌دبستانی بر مهارت‌های ذهنی و اجتماعی کودکان دبستانی / مولف فاطمه عامری مهابادی.

مشخصات نشر : ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری : ۶۴ص.

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۴۶۸-۳

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

Games -- Social aspects

موضوع : بازی‌ها -- جنبه‌های اجتماعی

Games -- Psychological aspects

بازی‌ها -- جنبه‌های روان‌شناسی

Preschool children -- Psychology

کودکان پیش‌دبستانی -- روان‌شناسی

رده بندی کنگره : GN۴۵۴

رده بندی دیویی : ۳۰۶/۴۸۷

شماره کتابشناسی ملی : ۹۴۶۴۶۹۳

اطلاعات ر کورد کتابشناسی : فیبا

نام کتاب : تاثیر بازی‌های پیش‌دبستانی بر مهارت‌های ذهنی و اجتماعی کودکان دبستانی

مولف : فاطمه عامری مهابادی

ناشر : ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ : ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ : اول - ۱۴۰۲

چاپ : زبرجد

قیمت : ۵۲۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان :

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۴۶۸-۳

تلفن مرکز پخش : ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

فهرست مطالب

۵	فصل اول
۵	کلیات
۶	مقدمه
۱۵	اهمیت موضوع
۱۹	فصل دوم
۱۹	ادبیات و پیشینه ی تحقیق
۲۰	مقدمه
۲۰	مباحث نظری بازی و فعالیت های بدنی
۲۰	بازی چیست؟
۲۲	ویژگی های اساسی بازی
۲۳	نظریه های مرتبط
۲۳	نظریه ی انرژی مازاد
۲۵	نظریه ی پیش تمرینی
۲۶	نظریه ی غریزی مک دوگال
۲۶	نظریه ی اجتماعی گروس
۲۷	نظریه ی ویلیام اشترن
۲۸	نظریه ی پستالوژی
۲۸	نظریه ی بازپدایی
۲۹	نظریه ی بیان خود
۳۰	نظریه ی ژان پیاژه
۳۱	انواع بازی به نظر ژان پیاژه
۳۱	بازی های مهارتی
۳۲	بازی های نمادین
۳۳	بازی های با قاعده
۳۴	بازی های سازنده

۳۴	..... نظریه‌ی شارلوت بوهرلر
۳۴	..... بازی های کنشی
۳۵	..... بازی های وانمود سازی یا خیالی
۳۵	..... بازی های انفعالی
۳۷	..... بازی های ساختمانی
۳۷	..... بازی های جمعی
۳۷	..... دیدگاه مکتب اسلام درباره‌ی بازی
۳۹	..... رشد و تکامل حرکات از دیدگاه علم تکامل بدن انسان
۴۱	..... مباحث نظری مهارت های ذهنی
۴۱	..... مفهوم شناسی مهارت های ذهنی
۴۳	..... مباحث نظری مهارت های اجتماعی
۴۳	..... مفهوم شناسی مهارت های اجتماعی
۴۶	..... انواع مهارت های اجتماعی
۴۸	..... عناصر مهارت های اجتماعی
۵۰	..... پیامد های مهارت های اجتماعی
۵۰	..... مدرسه و مهارت های اجتماعی
۵۶	..... منابع و مآخذ
۵۷	..... منابع فارسی:
۶۲	..... منابع انگلیسی :

فصل اول

کلیات

مقدمه

انسان با مجموعه‌ای از ویژگی‌های خود متولد می‌شود. این ویژگی‌ها در ارتباط مستقیم با حیات زیستی انسان هستند یعنی بدون وجود آنها امکان ادامه‌ی زندگی و بقاء برای انسان موجود نیست، این ویژگی‌ها عبارتند از غذا خوردن، آشامیدن، نفس کشیدن و غیره. همزمان با افزایش سن بتدریج ویژگی‌های دیگری در انسان پدید می‌آید. این ویژگی‌های ثانویه بدون تردید نتیجه تعامل کودک با محیط و در واقع اثرات متقابل وراثت و محیط بر روی کودک است. از جمله‌ی این ویژگی‌ها رشد ذهنی کودک و میل کودک برای فعالیت‌های گروهی و ارتباط با دیگران است که این فعالیت‌ها در سنین پیش از دبستان بیشتر در قالب بازی نمود پیدا می‌کند. با در نظر گرفتن این موضوع نقش والدین و مربی آموزشی می‌تواند نقشی تعیین‌کننده در هدایت و رشد این گونه فعالیت‌ها به سمت پرورش مهارت‌های ذهنی و اجتماعی کودک در جهت مناسب باشد. ظرفیت حرکتی کودک همزمان با رشد یافتگی فیزیولوژیکی و همچنین بر اساس چگونگی تعامل با اطرافیان که به میدان تحولی کودک نظم، جهت و انسجام می‌دهد، متحول می‌شود. بازی شرایطی را برای کودک فراهم می‌سازد که بر اساس آن می‌تواند به اکتشاف دنیای پیرامونش بپردازد و امکان رشد وسیع و همه‌جانبه کودک را فراهم می‌سازد (دادستان، ۱۳۸۶). امروزه اهمیت و ارزش بازی در دوران کودکی به وسیله‌ی پژوهش‌های گسترده، کاملاً مورد تأیید قرار گرفته است. بازی روی رشد جسمی،

عاطفی، ذهنی، آموزشی، اخلاقی، شخصیتی، اجتماعی تأثیر می‌گذارد و دارای ارزش تشخیصی و درمانی نیز می‌باشد (مقدم، ۱۳۸۶). با اینکه از زمان میشل منتنی فیلسوف و مربی بزرگ دوره‌ی رنسانس بازی مورد توجه خاص دانشمندان آموزش و پرورش بوده است، ولی در هیچ عصری به اندازه‌ی زمان ما بازی مورد مطالعه و پژوهش دقیق روانشناسان واقع نشده است. پژوهش‌های جدید نشان داده است که بازی تأثیر بسیاری در رشد بدنی و ذهنی کودکان دارد (ماجستی، ۱۳۷۳). بازی یک امر بدون حضور ذهن یا بدون ساخت نیست، بلکه بخش جدایی‌ناپذیری از زندگی ماست. وسیله‌ی مؤثری برای کارکرد بهینه، مؤثر در بزرگسالی و فراگیری رشد شناختی است (هولزینگا، ۱۹۵۰؛ به نقل از مونگیلو،^۱ ۲۰۰۶). انجام بازی صرفاً عامل افزایش یادگیری و رشد هوشی نخواهد بود بلکه پیروی از قواعد، اصول و بازی‌های آموزشی و ... برای رشد هوشی الزامی است (مهبجور، ۱۳۸۶). بر اساس نظریات "پیاژه و ویگوتسکی" بازی اصلی‌ترین عامل رشد شناختی کودک است. همچنین یکی از پاک‌ترین روش‌های فکری قابل دسترس برای خردسالان می‌باشد. کودکان در قالب بازی با درک واقعیتها و کنترل مهارت‌های شخصی به تعادل دست می‌یابند (انگجی و عسگری، ۱۳۸۵). پژوهشگرانی مانند کفارت، هارتمن، جین آیرز، حرکت و فعالیت را اساس یادگیری و پایه‌ای برای تحول ذهنی می‌

---

^۱ Mongillo

دانند. آنان تفکیک ناپذیری نیروهای روانی و جسمانی را در به اجرا درآوردن هرگونه الگوی حرکتی آن هم در مراحل اولیه آموزش، به منزلهٔ یک اصل اساسی مورد تأکید قرار می‌دهند (کفارت و همکاران به نقل از مشرف جوادی، ۱۳۶۷). جنسن (۲۰۰۲) معتقد است که فرد می‌تواند مجموع تواناییهای مغزی خود را به یاری حرکت مورد بهره برداری قرار دهد یا توان مندی‌هایی را به منصفه ظهور برساند. از این رو، در نظرگرفتن جنبه‌های حرکتی و تحلیل آنها، برای درک رشد تواناییهای ذهنی ضروری است (دادستان، ۱۳۷۹).

در گذشته تصور می شد بازی، صرفاً فعالیتی است که به منظور وقت گذرانی و گاهاً لذت بردن کودکان، مورد استفاده آنهاست و هیچ فایده دیگری از آن حاصل نمی شود. اما، امروزه استفاده از بازی در زمینه درمان و آموزش به کودکان گسترش یافته است و این امر به دلیل آن است که بازی به عنوان یک فعالیت لذت بخش برای کودکان بهترین ابزار برای برقراری ارتباط و ایجاد تغییر در رفتار آنها می باشد. علاوه بر استفاده های هدف دار از بازی، فرایند بازی کودکان در جمع همسالان خود و یا به همراه بزرگترها، فواید بسیاری نظیر تسهیل رشد شناختی، اجتماعی، عاطفی و جسمی کودکان دارد. بازی یکی از بخش های طبیعی دوران کودکی است و فعالیتی است که صرفاً برای لذت بردن انجام می شود و انگیزه پنهانی ندارد. بازی خواسته خود کودک است، کودکان برای خودشان بازی می کنند و توقع جریمه شدن یا پاداش هایی چون شکلات، توجیه یا پول را ندارند. بزرگترها تمایل دارند بازی را یک فعالیت نه چندان مهم در نظر بگیرند. اما بازی در رشد اجتماعی و شخصیتی کودک اثر بسزایی دارد و این اثر در تمام طول زندگی ادامه می یابد. بازی توانایی های کودک را به کار می اندازد و خلاقیت را به همراه می آورد. در خلال بازی، کودک بیشتر از حواس خود استفاده می کند و این عمل سبب تقویت حواس او می گردد. در خلال بازی های گروهی، کودکان انعطاف پذیری، نوبت گرفتن و اجتماعی شدن را آغاز می کنند و رضایت خود را تا گرفتن نتیجه به تأخیر

می‌اندازند و استقامت و انتظار کشیدن را در خود تقویت می‌کنند (بابا جان، ۱۳۷۷). کودکان در گرو بازی شجاعت، راستگویی، تصمیم‌گیری و نوآوری کسب کرده و این امر در نهایت به تقویت شالوده حیاتی آنان می‌انجامد. بازی جزئی از زندگی کودک و از ضروریات مسلم رشد اوست که با تولد آغاز می‌شود. بازی برای کودک یک فعالیت طبیعی و منطبق بر فطرت اوست و سبب رشد همه جانبه ی او می‌شود. کودک از بازی لذت می‌برد و انرژی بی‌پایانی برای انجام دادن آن دارد. از طریق بازی کودک نحوه زندگی در جامعه را می‌آموزد و برای بزرگسالی آماده می‌شود. اگر کودکی را در موقع بازی کردن مشاهده کنیم، خواهیم دید که چگونه امکان استفاده از وسایل گوناگون را آزمایش می‌کند و از ترکیب آنها، موارد استفاده جدیدی را پیدا می‌کند. کودکی که قطعات مکعب شکل را سر هم می‌کند، خانه می‌سازد و خراب می‌کند، قطار درست می‌کند یا با قطعه چوبی اسب سواری می‌کند، سخت مشغول شناختن محیط و کسب اطلاعاتی در مورد آن است (بابا جان، ۱۳۷۷). رشد حرکتی و شرکت فعال کودک در بازیهای گوناگون حرکتی اساس رشد عاطفی- اجتماعی، روانی- حرکتی و شناختی او را تشکیل می‌دهد (فلاول، ۱۹۸۸). کودکان در خلال بازی‌ها به ویژه بازی‌های آموزشی، به مفاهیم ذهنی جدیدی دسترسی پیدا می‌کنند و مهارت‌های بیشتر و بهتری را کسب می‌نمایند. پژوهشگران بر این باورند، هنگامی که آموزش بر اساس زمان مناسب و